

DERLEME = TARTIŞMA**KULAK BURUN BOĞAZ DERGİLERİNDE YAYINLANAN
MAKALELERİN SON 5 YILLIK ANALİZİ (*)****THE LAST 5 YEARS ANALYSIS OF THE ARTICLES PUBLISHED IN
TURKISH EAR NOSE AND THROAT JOURNALS****Dr. Fazıl Necdet ARDIÇ (**), Dr. Cüneyt Orhan KARA (**), Dr. Bülent TOPUZ (**),
Dr. İsmet BAYRAMOĞLU (**), Dr. Mehmet Ziya ÖZÜER (**)**

ÖZET : Son 5 yıllık dönemde Türkiye'de yayınlanan KBB ihtisas dergilerinde yayınlanmış bütün makalelerin niteliksel ve niceliksel bir analizini yapmak, KBB alanında yapılan yayınların gelişmesini izlemek ve ileriki yıllarda yapılabilecek bir çalışmaya zemin hazırlamak amaçlanmıştır.

1990-1994 yılları arasında yayınlanan Türk Otolarengoloji Arşivi (TOA), Kulak Burun Boğaz İhtisas Dergisi (İKBB), Kulak Durun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi (AKBB), KBB Postası (POSTA) ve KBB Bülteni /BÜLTENİ dergilerindeki bütün makaleler çalışmaya alınmıştır. 5 dergide yayınlanan toplam 757 makale incelenmiştir. Makalelerin 311'i TOA'da, 139'u İKBB'de, 139'u AKBB'de 162'si POSTA'da ve 26'si BÜLTEN'de yayınlanmıştır. 1990'da yayınlanan makale sayısı 73 iken 1994'de 202'ye ulaşmıştır. Yapılan çalışmaların niceliği genel olarak uluslararası standartlara uygun olmakla beraber, derleme sayısının fazlalığı, istatistik kullanımının azlığı, sponsor azlığı gibi farklı problemlere rastlanmıştır.

Anahtar Sözcükler : Makale, yayıncılık, KBB Dergileri

SUMMARY: The purposes of this study are to make the quantitative and qualitative analysis of the articles published in Otolaryngology Journals during last 5 years and, to view the progress of studies on Otolaryngology and to prepare a starting point for a study like this that will be made in future. All of the articles published in Türk Otolarengoloji Arşivi (TOA), Kulak Burun Boğaz İhtisas Dergisi (İKBB), Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi (AKBB), KBB Postası (POSTA) and KBB Bülteni (BÜLTEN) between 1990 and 1994 were included in the study. 757 article published in 5 journals were evaluated. The 311 of 575 articles have been published in TOA and 139, 119, 162 and 26 of them have been published in KBB, AKBB, POSTA and BÜLTEN respectively. The number of articles published in 1990 were 73, it increased steadily in the following years and reached 202. The result of analysis of quantitative factors are equal to the international standards, but unlike the other countries we found different problems like the superabundance of the review article, the minority of statistical analysis usage and deficiency of sponsors.

Key Words : Article, Publishing Journal of ENT

GİRİŞ

Tıp dergileri yalnızca doktorlar arasında iletişimi sağlayan araçlar değil, aynı zamanda bir akademik promosyon aracıdır (15). Bu dergilerdeki belli bir konuda yapılmış yayınları niteliksel ve niceliksel değerlendirmesini belli zaman aralıkları ile yapmak dış ülkelerde bir gelenek halini almıştır. Bu geleneğin son örnekleri pediatri (17), KBB (14) ve fizik tedavi (10) alanlarında yapılmış ve yayınlanmıştır. Bu tip çalışmalar genellikle on yılda bir yapılır ve son 5 yıllık periyodun, bundan 10 yıl önceki periyodla karşılaştırılması şeklinde uygulanır. Bu tip çalışmalar daha önce ülkemizde Nöroşirürji ve Patoloji bilim dallarında yapılmıştır (5, 16).

Geçtiğimiz on yılda gerek teknolojik olanakların artması, gerek araştırmacı sayısının yükselmesi gerekse de dergi sayısındaki artış ile Kulak Burun Boğaz alanındaki yayınlarda büyük sıçramalar olmuştur. Bu

makalenin amacı, son 5 yıllık dönemde Türkiye'de yayınlanan KBB ihtisas dergilerinde yayınlanmış bütün makalelerin niteliksel ve niceliksel bir analizini yapmak, KBB alanında yapılan yayınların gelişmesini izlemek ve 10 yıl sonra yapılabilecek bir çalışmaya zemin hazırlamaktır.

YÖNTEM ve GEREÇLER :

1990 - 1994 yılları arasında yayımlanan Türk Otolarengoloji Arşivi (TOA), Kulak Burun Boğaz İhtisas Dergisi (İKBB), Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi (AKBB), KBB Postası (POSTA) ve KBB Bülteni (BÜLTEN) dergilerindeki bütün makaleler çalışmaya alınmıştır. Editöre mektuplar, sempozyum raporları, editör yazıları, kısa haberleşme yazılan, çeviriler çalışmaya alınmamıştır. KBB Postasının 1994 yılında çıkması gereken bazı sayılarına ulaşılammıştır.

Her makale, yazar sayısı, bayan yazar sayısı anahtar sözcük, yayım yılı, çalışmanın yapıldığı klinik, şehir, makale türü, konusu, istatistik kullanımı, referans sayısı, Türkçe referans sayısı, destekleyen kuru-

(*) 23. Ulusal Otorinolarengoloji ve Baş Boyun Cerrahisi Kongresinde sunulmuştur. Antalya. 1995.

(**) Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB Anabilim Dalı, Denizli

luş olup olmadığı yönünden incelenmiştir.

Çalışmanın yapıldığı klinikler üniversite, eğitim hastanesi ve diğer hastaneler olarak ayrıldı.

Makale konuları :

O : Onkoloji (sadece baş boyun malign tümörleri; burun-paranasal sinüs ve kulak tümörleri hariç)

K : Kulak (her tür kulak hastalığı, tümör dahil)

N : Üst solunum yolu ve boyun (her tür enfeksiyon ve selim oluşumlar)

B : Burun ve paranasal sinüsler (Tümörleri dahil, rinoplasti hariç)

P : Plastik ve rekonstrüktif cerrahi (Rinoplasti, her tür fleple onarımı)

E : Eksperimental (Her tür deneysel hayvan ve kadavra çalışmaları)

D : Diğer

Çalışma yönteminin tanımlanması :

Yöntem tanıları, International Epidemiological Association'ın önerilerine göre yapılmıştır (14).

Olgu Sunumu veya seriler (OS) (Case report or series) : Belli bir zaman diliminde, aynı kuruluşla görüleri ve/veya tedavi edilen ortak karakteristik özelliği olan bir veya birden fazla olguyu bildirmektir. Olgu Sunumu veya seriler tanımlayıcı araştırma yazısına birer örnektir, nedensel araştırma veya bir hipotez olmadan eldekileri ve tecrübeyi aktarır.

Derleme (D) (Review article) : Amacı yeni ve orijinal bilgileri vurgulamak değil mevcut literatürü özetlemek ve ertegre etmektir. Geleneksel olarak orijinal araştırma sayılmaz. Fakat yeterli sıklıkta yapılması gereken bir çalışma yöntemidir.

Kesitsel çalışma (CS) (Cross-Sectional) : Belirli bir zaman kesitinde, tanımlanmış bir örnek popülasyonda bir hastalığın yaygınlığı sonuçlarının veya diğer değişkenlerini inceleyen makalelerdir. Eş değerleri; hastalık frekansı, prevalans ve sürvi çalışmaları.

Geriye dönük çalışma (RS) (Retrospective) : Hastalık veya elde edilen sonuca göre tanımlanmış grupları tedavi sonucu veya bir özelliğin varlığı ya da yokluğu açısından karşılaştırır. Geriye dönük çalışmada araştırma parametreleri genellikle veri toplandıktan sonra tanımlanır. Bu verilerde çoğunlukla dosyalardan toplanır. Eş değerleri; case.control study, trohoc study, case.history study.

İleriye dönük (PS) (Prospective) : Belirli bir klinik tablo veya karakteristik özelliğe göre tanımlanmış grupları bir hastalığın oluşumu veya tedavi sonucu yönünden karşılaştırır. Araştırma parametreleri çalışma başlamadan önce tanımlanmıştır. Bu parametrelere uyan geçmişteki verilerde çalışmaya alınabilir. Eş değerleri, cohort study, follow-up study, longitudinal study.

Klinik seri (KS) (Clinical trial) : Medikal veya cerrahi bir tedavi yönteminin yada girişimin sonuçlarını değerlendirmek, medikal bilgiyi arttırmak amacıyla planlanması ve sonuçlarının verilmesidir. Bu çalışmada şartlar çalışmayı yapanın kontrolündedir. Eş de-

ğerleri, experimental study, terapötik seri, community trial.

Sonuçların analizinde bağımsız örneklerde oranların karşılaştırılması testi ve geniş örneklerde iki ortalamının karşılaştırılması testleri uygulanmıştır. Güven aralığı olarak p - 0.05 kullanılmış ve bütün hesaplamalar bilgisayarda Microsta programı ile yapılmıştır.

BULGULAR :

1990-1994 arasında 5 dergide yayınlanan toplam 757 makale incelenmiştir. Makalelerin 311'i TOA'da, 139'u KBB'de, 119'u AKBB'de, 162'si POSTA'da ve 26'sı BÜLTEN'de yayınlanmıştır. 1990'da yayınlanan makale sayısı 73 iken takip eden yıllarda sırasıyla 119, 155, 208, 202 olmuştur. Elde edilen sonuçlar tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve grafik 1, 2'de özetlenmiştir.

Tablo 1 : Makale türlerinin yıllara göre dağılımı

	1990	1991	1992	1993	1994
OS	29	35	36	62	47
PS	14	17	19	42	33
KS	13	11	32	27	43
RS	13	12	17	24	25
D	2	39	44	45	38
E	1	2	5	7	12
CS	1	2	1	1	4
TOP	73	119	155	208	202

Tablo 2 : Kliniklerin yayınlandığı makale türlerinin dağılımı

	OS	PS	KS	RS	D	E	CS	Toplam
Üniversite	%29	%19	%17	%12	%18	%4	%1	%100
Eğitim								
Hastanesi	%26	%16	%15	%12	%28	%3	%0	%100
Diğer	%32	%10	%22	%14	%16	%0	%6	%100

Tablo 3 : Makale türlerinin dergilere göre dağılımı.

	OS	PS	KS	RS	D	E	CS
GENEL	209	125	126	91	168	27	9
TOA	107	62	61	46	11	17	7
İKBB	46	23	17	18	27	5	1
AKBB	21	23	22	17	33	2	1
POSTA	29	13	21	8	88	3	0
BÜLTEN	6	4	5	2	9	0	0

Tablo 4 : Ortalama yazar sayısının yıllara göre değişimi

	1990	1991	1992	1993	1994
Yazar sayısı	4.6	3.2	3	3.6	4
Bayan yazar sayısı	0.15	0.19	0.25	0.2	0.29
Bayan yazar bulunan çalışma oranı	%12	%13	%15	%17	%24

Tablo 5 : Konuların yıllara göre değişimi.

	1990	1991	1992	1993	1996	5 yıllık
Onkoloji	%35.8	%32.7	%24.5	%26.2	%26.1	%27.7
Kulak	%23.7	%23.9	%21	%24.6	%25	%23.8
Baş-Boyun	%13.4	%10	%12.3	%11.7	%7.8	%10.8
Burun	%13.4	%15.4	%23.8	%22.5	%22.2	%20.8
Plastik	%4.4	%2.7	%3.5	%5.7	%5.6	%4.5
Diğer	%9.3	%15.3	%14.9	%9.3	%13.3	%12.4
Toplam	%100	%100	%100	%100	%100	%100

Tablo 6 : Konuların kliniklere göre dağılımı.

	ÜNİVERSİTE	EĞİTİM HASTANESİ	DİĞER
Onkoloji	%30	%32	%10
Kulak	%26	%21	%25
Baş-Boyun	%10	%13	%8
Burun	%21	%18	%25
Plastik	%3	%4	%14
Diğer	%10	%12	%18
Toplam	%100	%100	%100

Tablo 7 : Referans kullanımı.

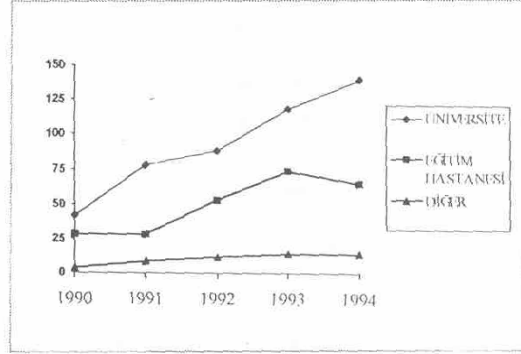
	GENEL	OS	PS	KS	RS	D	E	CS
Ortalama Referans Sayısı	12.0	9.9	13.2	12.9	13.6	12.3	11.6	10.8
Ortalama Türkçe Referans	0.8	0.4	0.4	0.9	1.2	0.7	0.3	3.8

Tablo 8 : Dergilere göre yayınların gönderildiği kliniklerin oranları.

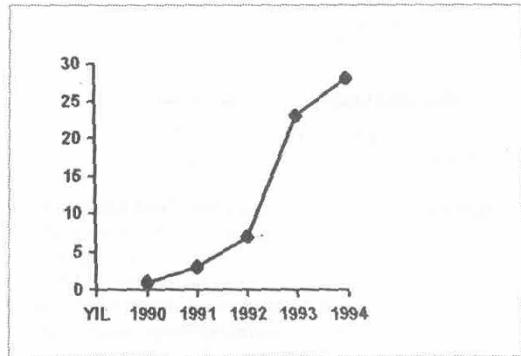
	ÜNİVERSİTE	EĞİTİM HASTANESİ	DİĞER
TOA	%65	%28	%7
İKBB	%78	%20	%1
AKBB	%59	%31	%10
POSTA	%41	%50	%8
BÜLTEN	%92	%4	%4
TOPLAM	%60	%34	%6

Tablo 9 : Dergilere gönderilen yayınların illere göre dağılımı.

	TOA	İKBB	AKBB	POSTA	BÜLTEN	GENEL
İstanbul	153	84	8	102	0	347
Ankara	58	15	74	28	16	191
İzmir	17	4	2	3	4	30
Kayseri	16	3	7	3	2	31
Malatya	10	6	6	0	2	24
Adana	10	0	3	3	0	16
Eskişehir	8	1	2	5	0	16
Konya	8	0	2	1	0	11
Erzurum	5	3	2	0	0	10
Elazığ	2	1	2	4	1	10
Diğer	24	22	11	13	1	71

Grafik 1 : Yayın sayısının artışı

Grafik 2 : Yıllara göre istatistik kullanılan makale sayısı

Yayınlardan 461 tanesi üniversite kliniklerinden, 231 tanesi eğitim hastanelerinden, 50'si diğer hastanelerden, 1'i serbest hekimce yapılmış, 9 adetinin yeri belirlenememiştir. (Grafik 1)

Her makalede ortalama 3.59 yazar bulunmakta ve bunların ortalama 0.23'ü kadındır. Makale türüne göre ortalama yazar sayısı OS'de 3.98, PS'de 4.96, KS'de 4.07, RS'de 4.07, D'de 2.03, E'de 4.61, CS'de 2.33'dür. Yazar sayısı incelendiğinde 10 yazarlı bir makale ve 9 yazarlı 5 makale bulunmuştur.

Yapılan 757 çalışmanın sadece 7'sinde sponsor mevcuttur. Bunlardan 4'ü Roche ilaç firması, biri Ankara Üniversitesi Rektörlüğü ve ikisi Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüdür.

Klinik serilerden 89 tanesi cerrahi seri iken, 30 tanesi ilaçla tedavi serisi, 4 tanesi diğer tedavi yöntemlerinden oluşmaktaydı. Klasik araştırma konularının yanı sıra değişik araştırma konularından Fonksiyonel Endoskopik Sinüs Cerrahisi hakkında 35, otonöroloji hakkında 21, maksillofasial cerrahi hakkında 12, radyoterapi ve kemoterapi hakkında 11 makale vardı. Odyoloji ise 38 yayımla dikkat çeken konulardan biriydi. Fonksiyonel Endoskopik Sinüs Cerrahisi ve Otonöroloji konularında yıllara göre artış gözlemlendi.

Deneyel 26 çalışmanın 4'ü kadavra çalışmasıydı. Bu makalelerden 13'ü kulak, 13'ü baş-boyunla ilgiliydi. Deneyel çalışmalarda 1990-1994 yılları arasında belirgin bir artış mevcuttur.

Yapılan çalışmalardan 193 tanesi iki farklı bran-

şın, 17 tanesi ise 2'den fazla branşın ortak çalışması ile yapılmıştı. 29 farklı branşla ortak çalışma yapmakla beraber en fazla Patoloji (58), Radyoloji (15), Anatomi-Histoloji-Embriyoloji (10), Anestezi (12), Genel Cerrahi (10), Pediatri (9) dalları ile işbirliği yapılmıştı.

Yapılan istatistiksel değerlendirmelere göre analitik çalışmalar TOA, İKBB ve AKBK dergilerinde daha fazla yayımlanmaktadır. Derlemeler ise POSTA'da anlamlı derecede fazladır.

1990-1994 yılları arasında OS, PS, KS, RS, E anlamlı derecede artmıştır. D ve CS'de artış yoktur. Makale başına düşen yazar sayısı artmakla beraber istatistiksel anlamlı değildir, fakat bayan yazar sayısındaki ve katıldığı çalışma adedindeki artış anlamlıdır ($p < 0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ :

Bu çalışmada 1990-1994 yıllarını içeren 5 yıllık süre içindeki KBB ihtisas dergilerinde yayımlanan 757 makale değerlendirilmiştir. Fakat en az bu sayının iki katı araştırmanın da genel tıp dergilerinde yayımlandığı bilinmektedir (2).

Geçen 5 yıl içinde en çok makale yayımlayan dergi TOA'dır. Bunun nedeni bu derginin diğerlerinden daha eski olup 30 yılı aşkın süredir yayımlanıyor olmasıdır. Yeni dergilerin de yayın hayatına girmesiyle yayın sayısı giderek artmıştır. Niceliksel olarak incelendiğinde 5 yılın sonunda makalelerin yansından çoğunu olgu sunumu ve derleme türü makaleler oluşturmaktadır. Fakat 5 yıllık gelişme sürecinde bakıldığında %62 olan tanımlayıcı çalışma oranı %42'ye inmiştir. Tanımlayıcı çalışmaların (OS+D) oranı 1989 yılında yayımlanan 5 önemli Uluslararası Otolarengoloji dergisinde ortalama %59 civarındadır, fakat bu dergilerde bu sayının %95'i olgu sunumu iken, bizde yarısını olgu sunumu yansını da derlemeler oluşturmaktadır. Analitik çalışmaların oranı bizim bulgularımıza yakındır, fakat bu türün kompozisyonu da bize göre farklıdır. Kesitsel (%50) ve retrospektif çalışmalar (%24) yurtdışında ağırlığı oluştururken, bizde en sık prospektif ve klinik seriler eşit ağırlıktadır (%33) (14). Gelişmiş ülkelerde prospektif çalışma sayısının azlığı, hastanın rızasını alma zorunluluğu nedeniyle yeni bir cerrahi yaklaşımı uygulamanın güçlüğü ve çoğu hastalığın nadir sayılarda görülmesiyle açıklanmaya çalışılmıştır (7, 11). Bizde deneysel çalışmalardaki artış dikkat çekecek düzeyde olmakla beraber yetersiz sayıdadır (14).

Dergilerde yayımlanan makale türlerine baktığımızda yaklaşık olarak hepsinde birbirine yakın oranlar görülmektedir, fakat KBB Potasında, bu derginin çıkarılma amacına uygun olarak, derleme sayısı anlamlı derecede yüksektir (13) (Tablo 3)

Yapılan çalışmalara katılan araştırmacı sayısı yıllar içinde fazla değişme göstermemektedirler. Ortalama yazar sayısı derlemelerde 2.03 iken, analitik çalışmalarda bu sayı 4.96'ya kadar çıkmaktadır. 5 yılın ortalaması 3.68 iken bu çalışmalara katılan bayan araştırmacı sayısı ortalama 0.21'dir. (Tablo 4) Uluslararası dergilerde makale başına düşen ortalama yazar sayısı

3.4 civarındadır, bayan yazarın ilk isim olduğu makalelerin oranı ise %6.6'dır (14). Zaman içinde değerlendirildiğimizde katılan ortalama yazar sayısı pek değişmezken bayan yazar sayısı ve katıldığı araştırma oranı giderek artmaktadır. Fakat Türk Tıp Fakültelerinde bayan akademisyenlerin oranının %28.8 olduğu düşünüldüğünde bayan araştırmacıların katıldığı araştırma oranı çok düşüktür (3). Bu oran İngiltere'de %10'dur (3).

Klinikler arası yapılan ortak çalışmaların oranı %27 (210) olup, bu oran Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisinde yapılan bir çalışmada 1960 öncesinde %0.7 bulunmuştur (1).

Yayımlanan makalelerin %60'ı üniversite hastanelerinden gönderilmiştir ve bu sayıyı %34 ile eğitim hastaneleri takip etmektedirler (Tablo 8) Yayımlanan makale türleri içindeki oranlar genelde fazla değişimle birlikte derlemelerde eğitim hastanelerinin, deneysel çalışmalarda üniversitelerin ve kesitsel çalışmalarda da diğer hastanelerin ağırlıkları gözlenmiştir. İKBB ile Bülten daha çok üniversite ağırlıklı yayımlara yer verirken Posta'da eğitim hastanelerinin makaleleri daha çok yer almıştır (Tablo 8). Özellikle İstanbullu'lar İstanbul dergilerini, Ankara'lular Ankara dergilerini tercih etmektedirler, diğer Anadolu şehirleri ise ağırlıklı olarak TOA'ne yayın göndermektedirler. Bu durum TOA'nin en eski KBB dergisi olmasıyla açıklanabilir.

Konulara göre ayırdığımızda yayımların %27.7'sini onkoloji, %23.8'ini kulak ve %20.8'ini burun oluşturmaktadır. Seçilen konuların dağılımının yıllar içinde fazla değişmediği dikkati çekmektedir. Yapılan çalışma konularının hastanelere göre dağılımı eşit olmakla beraber plastik ve rekonstrüktif cerrahi yayınlarının perifer hastanelerde belirgin oranda artmakta olduğu gözlenmiştir. Yurtdışındaki KBB dergilerinde makalelerin ise %25'i onkoloji, %32'si kulak ve %9'u burun konusundadır (14).

Konuyla ilgili referansların kullanımı da ilginç özellikler göstermektedir. Her yayında ortalama 12 referans bulunurken, bunların içinde yalnızca 0.8'i Türkçe referanslardır. Makale türleri arasında referans sayısı açısından anlamlı fark olmamasına rağmen kesitsel çalışmalarda Türkçe referans ortalaması 3.8'e çıkmaktadır. (Tablo 7). İstanbul, Ankara ve İzmir'den gelen makalelerde Türkçe referans sayısı ortalama 0.6 iken, diğer şehirlerde bu oran 1.33'e yükselmektedir, fakat bu fark anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Yapılan araştırmalarda en büyük eksiklik istatistik kullanımında gözlenmiştir, istatistik uygulanabilecek analitik çalışmaların ancak %17'sinde bu işlem uygulanmıştır. Fakat kullanım oranı giderek artmaktadır (Grafik 2). Uluslararası dergilerde ise istatistik kullanılmaması değil yanlış kullanımı problem teşkil etmektedir. Lancet'e 1990 yılında gönderilen makalelerin ancak %54'ü istatistiksel açıdan kabul edilebilir bulunmuştur. Bu sayıya revizyonlu kabul edilenlerde dahildir (8). British Medical Journal'da yayımlanan sonuç daha da ağırdır, gönderilen makalelerin yalnızca %11'i ilk geldiğinde istatistiksel açıdan yeterli görülmüştür (6).

Ülkemizde yapılan çalışmalarda çeşitli fonlar ta-

rafından desteklenen sadece 7 (%0.9) araştırma varken, uluslararası dergilerde yayınlanan makalelerin %25'i fonlar tarafından desteklenmiştir (14). TOA dışındaki dergilerin destekleyen kuruluşun yazılmasını zorunlu tutmaması bu oranın bu kadar küçük olmasına neden olmuş olabilir. Diğer bir neden araştırma fonlarının yetersiz olması, ya da araştırma fonlarından yeterince yararlanılmamasıdır.

Yapılan yayınlan niteliksel açıdan değerlendirilmek çok zordur. Bu amaçla objektif kriterler olarak araştırma tasarımlarının sağlamlığı incelenmektedir (14). Ayrıca makalelerin aldığı sitasyonlar, yayınlandığı derginin impakt faktörü de önemli kabul edilmektedir (17). Ülkemizde sitasyon verileri olmamakla beraber araştırma tasarımlarının sağlamlığı konusunda fikir edinilebilir. Analitik çalışmalarda kontrol grubu kullanma alışkanlığının olmayışı, örnekleme yaparken popülasyonu temsil edip etmediğine dikkat edilmemesi, istatistik biliminin kullanılmaması, klinik serilerdeki olgu sayısının azlığı, sürvi çalışmalarında standartlara uygun sonuçlar verilmemesi ülkemizde yapılan çalışmaların olumsuz yönleridir. Yayınlanan makalelerin bir kısmında hiç referans bulunmaması, yazarın adresinin yer almaması, yeni ve güncel kaynakların kullanılmaması, aynı konularda mükerrer çalışmaların yapılması, kullanılan sözcüklerin yazılışında birlik olmaması (Örneğin larenks veya larinks) gibi sorunlar da gözlenmiştir. Yapılan derlemelerinin niteliksel incelenmesi ve tartışılması için başka bir çalışma konusu olabilir. Fakat bu problemler sadece KBB'nin sorunu değildir. Çelik ve ark. 1987-88 yılları arasında yayınlanmış antibiotiklerle ilgili 62 makalenin sadece %29'unda kontrol grubu kullanıldığı, %15'inin rando-mize yapıldığını ve %17'sinde istatistik kullanıldığı bildirmişlerdir (4).

Yıllar içinde bütün bu olumsuzlukların' azaldığı dikkati çekmektedir. Bunun sonucunda yurtdışında yayınlanan KBB makalelerinin sayısı her yıl artmaktadır. Medline taraması sonucunda Türkiye'de yapılarak yurtdışında yayınlanan çalışmaların sayısı 1990 yılında 5, 1991'de 6, 1992'de 6, 1993'de 12, 1994'de 12 olarak bulunmuştur. 1990 öncesi ise Medline taramasında sadece 3 makaleye rastlanmıştır (12). Zaten 1985-89 yılları arasında tüm bilim dallarında Türkiye impakt faktörüne göre ülkeler sıralamasında 78. sıradadır (9).

Yaptığımız bu çalışmanın verileri incelendiğinde bazı konularda belirgin eksiklerimiz olmasına rağmen bunları aşmak için çok verimli çabaların gösterildiği de ortaya çıkmaktadır. Bundan 10 yıl sonra yapılacak bir çalışmada bu çabaların sonuçları izlenebilecektir.

Yazışma Adresi : Dr. Fazıl Necdet ARDIÇ
Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi
Doktorlar Caddesi DENİZLİ

KAYNAKLAR

1. ARDA B, YILMAZ O : Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1947 - 1960. Ankara Tıp Mecmuası. 46 : 1-14, 1993.
2. ARDIÇ FN, KARA CO : Kulak Burun Boğaz ve Baş-Boyun Cerrahisi Bibliyografyası 1990-1994 & Araştırmada ilk adım. Basımda. 1995.
3. ÇAKINER T : Tıp Fakültelerindeki kadın akademisyenler. Cumhuriyet Bilim Teknik 437 : 6, 1995.
4. ÇELİK S, SAYGI Ş, UZBAY İT : antibiotik kullanımında yazarların rolü. GATA Bülteni, 32 ; 723 : 9, 1990.
5. ERSÖZ C, ZORLUDEMİR S, VARINLI S : 1970 - 1991 yılları arasındaki Türk Patoloji yayınlanılan dökümü. Ankara Patoloji Bülteni 9 (2) : 5 - 8, 1992.
6. GARDNER MJ, BOND J : An exploratory study of statistical assessment of papers published in the British Medical Journal. JAMA 263 (10) : 1355-7, 1990.
7. GATES GA : Reviewing the literature. Arch Otolaryngol Head Neck Surg 117 : 168-170, 1991.
8. GORE SM, JONES G, THOMPSON SG : The Lancet's statistical review process : areas for improvement for authors. Lancet 340 (11) ; 100 - 2, 1992.
9. İLHAN M, TÜRKER KK : Türkiye ve dünya bilimi. Cumhuriyet Bilim Teknik 433 : 4, 1995.
10. KUHLEMEİER KV : A bibliometric analysis of the Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, Arch Phys Med Rehabil 73 : 126 , 132, 1992
11. MARGOLESE RG, BLACH CM : Multicenter collaborative clinical trials. Troidl H, Spitzer WO, McPEEK B, Muldetr DS, Mckneally MF, Wechsler AS, BaJch CM (eds) : Principles and practice of research. Springer-Verlag, first edition. NewYork, 276 -289, 1991.
12. Medline on Silver Platter Information. US National Library of Medicine. 1995.
13. ÖMÜR M : Başlarken. KBB Postası, 1 (1) : 1, 1991.
14. ROSENFELD RM ; Clinical research in Otolaryngology Journals. Arch Otolaryngol Head Neck Surg 117 : 164 - 168, 1991.
15. STOSSEL TP ; Volume. papers and academic promotion. Ann IntMed 106 ; 146 - 149, 1987.
16. TURGUT M, PALAOĞLU S, ÖZCAN OE : Türk nöroşirurji Derneği VI : Bilimsel kongresinde sunulan çalışmaların niceliksel değerlendirilmesi. MN Klinik Bilimler I (2) : 146-8, 1995.
17. VERBEKMOES JAD, MONNESN LAH, VOSEN MJJ, WEENING RS : Contribution to scientific research in pediatrics in the Netherlands : evaluation according to subspeciality over a 10 - year period. Eur J Pediatr 152 : 870 - 2, 1993.